

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BİLGİLERİNİN RAPORLANMASINDA KULLANILAN RAPORLAMA ÇERÇEVELERİNE TOPLU BAKIŞ VE TEK RAPORLAMA ÇERÇEVESİNE DUYULAN İHTİYAÇ - GÜNCEL GELİŞMELER

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi : 07.03.2024

Kabul Tarihi : 22.04.2024

Türü : İnceleme Makalesi

DOI Numarası : 10.55322/mbakis.1448567

Doç. Dr. Mustafa Uğur AKDOĞAN*

Bibliyografik Bilgiler

Akdoğan, M., U. (2024). “Sürdürülebilirlik Bilgilerinin Raporlanmasında Kullanılan Raporlama Çerçevesine Toplu Bakış ve Tek Raporlama Çerçevesine Duyulan İhtiyaç - Güncel Gelişmeler” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2024, Sayı : 72, Sayfa : 217-238) <https://doi.org/10.55322/mbakis.1448567>

ÖZ

Bu makalede amaç, sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin (finansal olmayan bilgilerin) raporlanmasında kullanılan raporlama çerçevelerini araştırarak içerikleriyle birlikte karşılaştırmalı olarak incelemektir. “Finansal olmayan bilgiler” olarak kullanılan terim günümüzde sürdürülebilirlik raporlaması yapan birçok otorite, kuruluş ve uygulayıcılar tarafından “sürdürülebilirlik bilgileri- (sustainability information)” olarak kullanılması tercih edilmektedir. Günümüzde iklim değişikliği, küresel ısınma, doğal kaynakların azalması, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşma arzusu, kuruluşların çevresel, sosyal ve yönetim performanslarına ilişkin nitel ve nicel bilgilerini, yönetim yaklaşımlarını, stratejisini, risklerini ve fırsatlarını, ölçütlerini ve hedeflerini açıklamalarını gerekli kılmaktadır. Kurumun, finansal performansı ile çevresel, sosyal ve yönetsel faktörleri arasında bağlantı kurularak hem geçmiş hem de ileriye dönük beyanları, kısa, orta ve uzun vadede yarattığı değerleri raporlaması önem taşımaktadır. Bu amaçla sürdürülebilirlik bilgilerinin raporlanmasında farklı raporlama çerçeveleri bulunmaktadır. İşletmeler bu çerçeveleri kullanarak gerekli beyanlarını yapmaktadırlar. Ancak raporlama çerçevelerinin farklılığı ve uygulamasının zorunlu olmaması farklı boyutlarda ve içeriklerde raporların ortaya çıkmasına neden olmakta bu da hem küresel açıdan hem de ülke bazında karşılaştırılabilirliği önlemektedir. Bu amaçla son dönemlerde sürdürülebilirlik

* ORCID ID: 0000-0003-0837-7665

raporlamasında daha şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiler üretmek ve farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla birçok çalışmalar yapılmış ve Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartlarını yayımlamak üzere Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartlar Kurulu (ISSB) kurulmuş ve IFRS-S1, IFRS-S2 standartları yayımlanmıştır. Türkiye’de de bu gelişmeler paralelinde KGK tarafından TFRS-S1 ve TFRS-S2 standartları yayımlanmıştır. 2024 yılından itibaren kademeli olarak sürdürülebilirlik raporlaması zorunlu olarak uygulanacaktır. Bu makalede ayrıca sürdürülebilirlik raporlamasındaki uluslararası ve ülkemizde son gelişmeler incelenerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik bilgilerin raporlama çerçeveleri, Sürdürülebilirlik Raporu, IIRC, GRI, IFRS-S1, IFRS-S2, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Jel Sınıflandırılması: M41, Q56

OVERVIEW OF REPORTING FRAMEWORKS USED IN REPORTING SUSTAINABILITY INFORMATION AND THE NEED FOR A SINGLE REPORTING FRAMEWORK, LATEST DEVELOPMENTS

ABSTRACT

The aim of this article is to investigate the reporting frameworks used in reporting sustainability information (non-financial information) and examine them comparatively together with their contents. Many organisations, initiatives and practitioners in the field of sustainability reporting preferable to use the term ‘sustainability information’ in place of ‘non- financial information’. Today, climate change, global warming, decrease in natural resources, and the desire to achieve the United Nations Sustainable Development Goals require organizations to disclose qualitative and quantitative information, management approaches, strategy, risks and opportunities, criteria and targets regarding their environmental, social and governance performances. It is important for the institution to report both past and forward-looking statements and the values it creates in the short, medium and long term by establishing a connection between its financial performance and environmental, social and managerial factors. For this purpose, there are different reporting frameworks for reporting sustainability information. Businesses make the necessary declarations using these frameworks. However, the differences in reporting frameworks and the fact that their implementation is not mandatory lead to the emergence of reports in different sizes and contents, which prevents comparability both globally and on a country basis. For this purpose, many studies have been carried out recently in order to produce more transparent and comparable information in sustainability reporting and to eliminate differences, and the International Sustainability Standards Board (ISSB) was established to publish International Sustainability Standards and IFRS-S1, IFRS-S2 standards were published. In parallel with these developments in Turkey, TFRS-S1 and TFRS-S2 standards were published by the KGK. Starting from 2024, sustainability reporting will gradually become mandatory. In this article, the latest developments in sustainability reporting internationally and in our country are examined and evaluated.

Keywords: Sustainability information reporting frameworks, Sustainability Report, IIRC, GRI, IFRS-S1, IFRS-S2, Sustainable Development Goals

Jel Classification: M41, Q56

1. GİRİŞ

G enel olarak finansal raporlamanın amacı, “işletmeye kaynak sağlayan yatırımcılar ile potansiyel yatırımcılara, kredi verenler ve diğer borç veren taraflara alacağı kararlarda faydalı olabilecek bilgiler vermek üzere, raporlama yapan işletmenin finansal durumu, performansı ve nakit akışları hakkında bilgiler sunmak ve yönetimin bu konuda ne derece etkin çalıştığını ortaya koyabilmektir.” (Finansal Raporlamaya ilişkin genel çerçeve ,mad. 1.2) Ancak günümüzde paydaş beklentilerindeki artış daha fazla şeffaflık ve hesap verilebilirlik ihtiyacını öne çıkartmıştır. Kuruluşların mal ve hizmet üreterek satması, finansal başarının ölçümünde tek gösterge olmayıp, aynı zamanda çevreye ve insana duyarlı iyi birer kurumsal vatandaş olmalarını ve kurumsal yönetim uygulamalarını ilke edinmelerini gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda, finansal raporlamanın yanı sıra, sürdürülebilirlik bilgilerinin (finansal olmayan bilgilerin) de raporlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Günümüzde yaşanan iklim değişikliği, küresel ısınma, suda ve karadaki yaşamın risk altına girmesi, ormanların, tarım alanlarının azalması, sorumlu üretim ve tüketime ve erişilebilir ve temiz enerji duyulan ihtiyaç gibi hususlar işletmelerin performanslarını değerlendirmede finansal tablolarında açıkladıkları bilgilere ilave olarak üzerinde yaşadığımız gezegenle ilgili olarak sürdürülebilirlik açıklamalarının da önem ve ihtiyacını artırmıştır

Daha fazla şeffaflık ve hesap verilebilirlik ihtiyacının öne çıkması sürdürülebilirlikle ilgili performans sonuçlarına olan ilgiyi artırmıştır. İşletmelerin mevcut ve gelecekteki değer yaratma sürecini bütüncül bir şekilde paydaşlara aktarılması ihtiyacı doğmuştur Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı gereği, günümüzde kuruluşların uzun vadeli değer yaratmak amacıyla kurumsal yönetim ilkeleri ile birlikte sosyal, çevresel ve yönetişimsel faktörlerin kurum faaliyetlerine ve karar süreçlerine uygulanması ve risklerin yönetilmesini gerekli kılmaktadır..

Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili olarak 30 yıldan beridir çeşitli dünya zirveleri, araştırmalar ve eylem planları yapılmaktadır. 2015 yılında, Birleşmiş Milletler tarafından Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) adıyla, 2030 yılına kadar hayata geçirilmesi planlanan 17 amaç oluşturulmuştur. Sürdürülebilir kalkınma amaçları ve alt hedefleri Eylül 2015’te Birleşmiş Milletler (BM) Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde “Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi” belgesinde kabul edilmiş ve 1 Ocak 2016 tarihinde uygulanmaya başlamıştır. 2030 yılına kadar bu amaçların gerçekleştirilmesi hususunda karar alınmıştır. Bu amaçlar ve alt hedefler “kimseyi geride bırakmamak - no one left behind” sloganı ile herkes için evrensel olarak erişilecek olan 17 amaç altında 169 hedef içermektedir.

Bu amaçlar, aralarında Türkiye’nin de bulunduğu Birleşmiş Milletler (BM) üyesi 193 ülke tarafından kabul edilmiştir. 2030 yılına kadar ulaşılması amaçlanan 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA) bünyesinde 169 hedefi ve 232 göstergelyi kapsamaktadır. Bu amaçlar; iklim değişikliği, yoksulluk, eşitsizlik, çevre kirliliğiyle ve çağımızın diğer sorunlarıyla mücadele konusunda tüm ülkelerin ortak hareket etmesini sağlamak amacıyla belirlenmiştir.

Söz konusu amaçlar, kuruluşlar açısından da, işletme yönetimlerinin çeşitli sektörlerdeki hızlı değişimin oluşturduğu riskleri ve fırsatları anlamasını ve bunlara daha iyi karşılık vermesine imkan verecektir. .Bu amaçlarla gelecek nesiller için daha güzel ve yaşanabilir bir dünya sunmak amaçlanmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından uygulanması istenen on yedi kalkınma amaçları Tablo 1 de görüldüğü gibidir:

Tablo 1. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)

Amaç 1. Yoksulluğa Son	Amaç 7. Erişebilir ve Temiz Enerji	Amaç 13. İklim Eylemi
Amaç 2. Açlığa Son	Amaç 8. İnsana Yaraşır İş ve Ekonomik Büyüme	Amaç 14. Sudaki Yaşam
Amaç 3. Sağlıklı Bireyler	Amaç 9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	Amaç 15. Karasal Yaşam
Amaç 4. Nitelikli Eğitim	Amaç 10. Eşitsizliklerin Azaltılması	Amaç 16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
Amaç 5. Cinsiyet Eşitliği	Amaç 11. Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	Amaç 17. Amaçlar için Ortaklıklar
Amaç 6. Temiz su ve sıhhi koşullar	Amaç 12. Sorumlu Üretim ve Tüketim	

İşte 2030'a kadar BM SKA'larını hayata geçirme hedefi, "sürdürülebilir değer"e yatırım yapan yeni yatırımcı profili, işletmelerin çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim (ÇSY) performansının değer yaratma anlamında büyük önem kazanması sürdürülebilirlik bilgilerinin raporlanmasını gerekli kılmıştır. Diğer taraftan işletmeye kaynak sağlama anlamında borç verenler, "sürdürülebilir finans" yaklaşımını benimseyerek, yatırımcılarını yönlendirecekleri projeleri değerlendirirken veya kredilendirirken sosyal ve çevresel kriterleri de göz önünde bulundurmaları gerekmekte ve sürdürülebilirlik bilgilerini sunan sürdürülebilirlik raporlarından yararlanmaktadır. Bu raporların; aynı sektörde faaliyet gösteren diğer işletmelerle kıyaslama olanağını vermesi, finansal raporlamanın uzun vadede değer yaratmak için, pay senedi sahiplerinin yanı sıra diğer paydaş taleplerinin de bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasında faydalı olmaktadır.

Bu amaçla sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin raporlanmasında çeşitli raporlar düzenlenmektedir. Bu raporlarda sunulan bilgilere ilişkin raporlama çerçeveleri bu çalışmada açıklanacaktır.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BİLGİLERİNİN RAPORLAMA ÇERÇEVELERİ.

Sürdürülebilirlik bilgilerinin raporlanmasında aşağıda sıralanan raporların öne çıktığı söylenebilir. Bunlar:

- Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Raporu
- Sürdürülebilirlik Raporu
- Entegre Rapor
- Karbon Saydamlık Projesi Kapsamında İklim Değişikliği Raporlaması – CDP

- Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi uyarınca hazırlanan İlerleme Bildirimi Raporlaması – COP
- Yönetici Değerlendirmeleri Raporu

Bu raporların hazırlanmasında uygulanan raporlama çerçeveleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Sürdürülebilirlik Bilgilerine İlişkin Raporlama Çerçeveleri ve Raporlanacak Bilgiler

Rapor İsimleri ve Raporlama Çerçeveleri	Raporlanacak Bilgiler
Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Raporu (SPK Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi 2021)	İçeriği SPK tarafından hazırlanan ve borsa da işlem gören halka açık şirketlerinin faaliyet raporlarında ayrı bir bölüm olarak sunulan rapordur. <ul style="list-style-type: none"> • Pay sahipleri • Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık • Menfaat sahipleri • Yönetim kurulu ile ilgili olarak 27 ana başlıktan oluşan bir rapordur
Sürdürülebilirlik Raporu Global Reporting Initiative (GRI) tarafından sunulan Sürdürülebilirlik Raporlama İlkeleri (GRI ilkeleri)	Ekonomik, çevresel ve sosyal performansa ilişkin nitel ve nicel açıklamalar ve yönetim yaklaşımları GRI 101 Raporlama ilkeleri GRI 102 Genel açıklamalar GRI 103 Yönetim yaklaşımları GRI 200 Ekonomik Bilgiler GRI 300 Çevreyle ilgili Bilgiler GRI 400 Sosyal Bilgiler
Sürdürülebilirlik Raporu Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulunun yayımladığı Sürdürülebilirlik Standartları(ISSB)- IFRS-S1 ve IFRS-S2	IFRS-S1 (TFRS-S1) Sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin açıklanmasına ilişkin genel hükümler ve işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini makul ölçüde etkileyecek risklerin ve fırsatların açıklanması (Temel İçerik: Yönetişim, strateji, Risk yönetimi, Metrikler ve Hedefler) IFRS-S2 (TFRS-S2) İklimle ilgili Açıklamalar İşletmenin iklimle ilgili maruz kaldığı fiziksel ve geçiş riskleri, İklimle ilgili sahip olduğu fırsatlar (Temel İçerik: Yönetişim, strateji, Risk yönetimi, Metrikler ve Hedefler)

BM Küresel İlkeler Sözleşmesi İlerleme Bildirimi Raporu (UN Global Compact- COP) ilkeleri	10 ilke -İnsan hakları (1,2 ilke) -Çalışma Standartları(3,4,5,6 İlke -Çevre(7,8,9 ilkeler) - Yolsuzlukla Mücadele(10. İlke) İlerleme Raporu, işletmenin bu ilkelere yönelik çalışmalarını açıklar ve şirketin bu yönde sağladığı ilerlemeler hakkında paydaşlarına yıllık olarak bilgi verir.
Karbon Saydamlık Projesi Raporu (CDP Raporu) Karbon Saydamlık Projesi Raporlama İlkeleri kullanılır.	CDP raporunda; iklim değişikliği, su kullanımı, ormanlara verilen zarar, tedarik zincirlerinin çevresel risklerine ilişkin işletmelerin uyguladıkları stratejiler raporlanır. Şirketlerin uyguladığı karbondioksit stratejileri, riskleri ve fırsatları hakkında bu raporlarda bilgi verilir.
Entegre Rapor Uluslararası Entegre Raporlama İlkeleri (International Integrated Reporting Council, IIRC) IR	IIRC çerçevesine göre entegre raporlar, işletmenin, kurumsal yapısı ve dış çevre, iş modeli, stratejik hedefler, kurumsal yönetim, finansal performans, çevresel ekonomik ve sosyal faktörler arasında ilişki kurarak işletmenin performansı hakkında kısa, öz bilgiler içeren raporlardır
Yönetimin Değerlendirmeleri Raporu Yönetimin değerlendirme ile ilgili IFRS Uygulamaları açıklaması (Management Commentary	Yönetimin yıllık değerlendirmelerini açıklayan bir rapordur. Bu raporda; işletmenin iş modeli; yani işletme nasıl değer yaratmakta ve nakit akışı üretebilmektedir; yararlanmayı tercih ettiği fırsatlar da dâhil olmak üzere yönetimin bu iş modelini sürdürmek ve daha da geliştirmek için benimsediği stratejiler nelerdir; stratejilerin dayandığı kaynak ve ilişkiler ve bunlarla ilgili riskler ,fırsatlar ve işletmenin finansal durumu ve finansal performansını etkileyen unsurlar hakkında yönetimin değerlendirmeleri açıklanır.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR BİLGİLERİN SUNUMUNDA HAZIRLANAN RAPORLARIN İÇERİKLERİ

Sürdürülebilir bilgilerin raporlanmasında kullanılan raporlama çerçevelerine uygun olarak hazırlanan raporların içerikleri hakkında özet bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.1. Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu

OECD, kurumsal yönetimi; “*bir organizasyonun yönetimi ve kontrolüne yönelik prosedür ve süreçler bütünü*” olarak tanımlamaktadır. Kuruluşların kurumsal yönetim yapısı; kuruluşun yönetim kurulu, üst düzey yöneticiler, pay sahipleri ve diğer paydaşların haklarını ve yükümlülüklerini belirlemekte ve karar verme aşamasında uygulanacak kurallar ve süreçleri açıklamaktadır. Kurumsal yönetim ilkelerinin temel amacı; eşitlik esasına dayalı olarak işletmelerin yönetim kurulları, üst kademe yönetimi, kontrol gücünü elinde bulunduran hâkim ortaklar, kontrol gücü bulunmayan azınlık pay sahipleri ve çeşitli

menfaat sahiplerinin haklarının eşitliği sağlayacak biçimde sağlanmasında uyulacak esasların belirlenerek uygulanmasıdır. Bu ilkelere duyulan ihtiyaç, şeffaflık, hesap verilebilirlik, sorumluluk ve eşitliğin (adillik) sağlanmasında gereklidir.

- Eşitlik ilkesi gereği, şirketi yönetenlerin, tüm faaliyetlerinde pay ve menfaat sahiplerine eşit (adil) davranması ve olası haksızlıkların önlenmesi beklenir. Eşitlik ilkesi, işletmenin yabancı ortakları ve azınlık hissedarları için hissedar haklarının korunması ve sözleşme şartlarının gereğinin yapılmasını öngörmektedir.
- Şeffaflık ilkesi, ticari sır niteliğinde olmayan şirket ile ilgili önemli finansal ve finansal olmayan bilgilerin, bilgi kullanıcısının ihtiyacına uygun, zamanında, doğru, tam (eksiksiz), anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, yorumlanabilir nitelikte, düşük maliyetle kolay erişilebilir bir şekilde kamuya, paydaşlara duyurulmasını gerekli kılar.
- Hesap verilebilirlik ilkesi; kurumsal yönetim ilkelerinden en önemlilerinden birisidir. Bu ilke gereği, yönetimin, kurumsal sürdürülebilirlik gereği şirketle ilgili tüm paydaşlara karşı hesap verme sorumluluğu bulunmaktadır. Hesap verilebilirlik ilkesi yönetim kademesinde yer alanların şirketin finansal durumundan, performansından ve yönetiminde dolayı hissedarlara karşı sorumlu olmasını ayrıca kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanması açısından tüm paydaşlara karşı sorumlu olmasını ifade eder.
- Sorumluluk ilkesi gereği; şirket yönetim kurulları şirket faaliyetlerini etkin bir biçimde mevzuata, sözleşmelere uygun biçimde iç kontrol sistemi doğrultusunda gerçekleştirmek zorundadır. Finansal raporlarda ve sürdürülebilirlik raporların da sunulan bilgilerle yönetimin şirketi etkin yönetip yönetmediği izlenmektedir. Sorumluluk ilkesi, şirket yönetiminin hissedarları için değer yaratırken toplumsal değerleri yansıtan kanun ve düzenlemelere uyum gösterecek şekilde faaliyet göstermesini ifade etmektedir. Kurumsal sürdürülebilirlik kapsamında, çevreyi korumak, çalışanların çalışma ortamlarında güvenliği sağlamak çalışma ortamlarının iyileştirilmesi sorumlulukları da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu; Sermaye Piyasası Kurulu tarafından içeriği belirlenen ve tüm borsa şirketlerinin faaliyet raporlarında ayrı bir bölüm olarak yer alması gereken; pay sahipleri, kamuyu aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri, yönetim kurulu ile ilgili olarak 27 ana başlıktan oluşan bir rapordur.(**SPK org.tr**)

Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu'nun içeriği aşağıdaki gibidir:

BÖLÜM I - KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNE UYUM BEYANI

BÖLÜM II – PAY SAHIPLERİ (%25)

i-Yatırımcı İlişkileri Bölümü

ii-Pay Sahiplerinin Bilgi Edinme Haklarının Kullanımı

iii-Genel Kurul Toplantıları

iv-Oy Hakları ve Azlık Hakları

v-Kar Payı Hakkı

vi.Payların Devri

BÖLÜM III - KAMUYU AYDINLATMA VE ŞEFFAFLIK (%25)

i-Kurumsal İnternet Sitesi

ii-Faaliyet Raporu

BÖLÜM IV - MENFAAT SAHİPLERİ (%15)

i.Menfaat Sahiplerinin Bilgilendirilmesi

ii.Menfaat Sahiplerinin Yönetime Katılımı

iii.Şirketin İnsan Kaynakları Politikası

iv.Etik Kurallar ve Sosyal Sorumluluk

BÖLÜM IV - YÖNETİM KURULU (%35)

i.Yönetim Kurulunun Yapısı ve Oluşumu

ii.Yönetim Kurulunun Faaliyet Esasları

iii.Yönetim Kurulunun Bünyesinde Oluşturulan Komitelerin Sayı, Yapı ve Bağımsızlığı

iv.Risk Yönetimi ve İç Kontrol Mekanizması

v.Şirketin Stratejik Hedefleri

vi.Mali Haklar

BİST Kurumsal Yönetim Endeksi

2007 yılında Borsa İstanbul bünyesinde Kurumsal Yönetim Endeksi hesaplanarak Kurumsal Yönetim İlkelerini uygulayan şirketlerin dâhil edildiği BİST Kurumsal Yönetim Endeksi oluşturulmuş ve kurumsal yönetim uygulamalarının daha yaygın hale gelmesi ve özendirilmesi amaçlanmıştır. Bu endeksin amacı, Borsa İstanbul pazarlarında payları (Gözaltı Pazarı ve C Listesi hariç) işlem gören ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum notunu açıklayan şirketlerin fiyat ve getiri performansının ölçülmesidir.

Kurumsal yönetim endeksi notunu belirleme ve derecelendirme faaliyetlerine ilişkin yetkilendirme, listeye alma, gözetim ve denetim alanlarında düzenleme yapma yetkisini veren kuruluş Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'dur

BİST kurumsal yönetim endeksine dâhil olan bazı şirketlerin bir dönemde aldıkları puanların hesaplanışına ilişkin örnekler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3: Kurumsal Yönetim Endeksi Puan Hesaplama Örneği

BİST KURUMSAL YÖNETİM ENDEKSİNE TABİİ ŞİRKETLERİN ALINAN NOT HESAPLAMASINA ÖRNEKLER					
Şirket isimleri	Pay sahipleri % 25	Kamuyu Aydınlatma ve şeffaflık %25	Menfaat sahipleri %15	Yönetim kurulu %35	KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNE UYUM DERECELENDİRME NOTU %100
Arçelik	95,08	98,72	99,48	92,65	$95,08 \times \%25 + 98,72 \times \%25 + 99,48 \times \%15 + 92,65 \times \%35 = \mathbf{95,80}$
Vestel	94,89	97,93	98,09	94,14,	$94,89 \times \%25 + 97,93 \times \%25 + 98,09 \times \%15 + 94,14 \times \%35 = \mathbf{95,87}$
Türk Telekom	86,92	98,55	98,59	90,61	$86,92 \times \%25 + 98,55 \times \%25 + 98,59 \times \%15 + 90,61 \times \%35 = \mathbf{92,87}$

Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere Arçelik'in Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum derecelendirme puanı 95,80, Vestel'in 95,87 ve Türk Telekom'un 92,87 olmuştur. Derecelendirme puanı her bölümde alınan puanın ağırlığına göre hesaplanan puanların toplamından oluşmaktadır.

3.2. Sürdürülebilirlik Raporları

Sürdürülebilirlik raporları; en geniş anlamıyla, paydaşlara bir şirketin toplumdaki rolü ve topluma katkısı hakkında bilgi sağlayan ve bir şirketin çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki performansını gösteren bilgileri sunan raporlardır.

Sürdürülebilirlik raporu, finansal olmayan pek çok konunun şirketin değer oluşturma kapasitesine nasıl katkıda bulunduğunu veya değer oluşturma kapasitesini nasıl etkilediğini ele alır. Sürdürülebilirlik raporları, genel itibarıyla şirketin ekonomik, çevresel ve sosyal konulara etkisi hakkında bilgi vererek, şirketlerin yeni küresel sürdürülebilir ekonomiye entegre olabilmek için gereken hedefler belirlemesini ve değişiklikleri yapmasını sağlar. Sürdürülebilirlik raporlarının faydalarını aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür: (**Sürdürülebilirlik rehberi**)

- Risk ve fırsatların daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Finansal ve finansal olmayan performans arasındaki bağlantıyı vurgular.
- Uzun vadeli yönetim stratejisi ve politikası ile iş planlarının anlaşılmasını sağlar.
- Süreçleri düzenler, maliyetleri düşürür ve verimliliği artırır.
- Çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki başarısızlıkların önüne geçilmesine yardımcı olur.
- Çevresel, sosyal ve yönetimle ilgili olumsuz etkilerinin azaltılması veya olumluya çevrilmesine katkıda bulunur

- Dış paydaşların şirketin gerçek değerini, maddi ve maddi olmayan varlıklarını anlamalarını sağlar.
- Sürdürülebilirlik performansının yasalar, normlar, kodlar, performans standartları ve gönüllü girişimler açısından karşılaştırılmasını ve değerlendirilmesini sağlar.
- Performansın şirket içinde ve şirketler ve sektörler arasında karşılaştırılmasına olanak sağlar.
- Şirket itibarının ve marka sadakatinin artırılmasına yardımcı olur.

Sürdürülebilirlik raporu hazırlamak yasal bir zorunluluk değilken son düzenlemelerle bazı şirketler açısından düzenlenmesi zorunlu hale gelmeye başlamıştır. Avrupa Birliğinde 2023 yılında yürürlüğe giren Sürdürülebilirlik Raporlama yönergesinde bu raporların düzenlenmesini EU 2024 den itibaren bazı şirketler için zorunlu hale gelmiştir. Aynı şekilde KGK uluslararası sürdürülebilirlik raporlama standartlarını 2023 yılı Aralık ayı sonunda yayımlamıştır, bazı şirketler açısından uygulama 2024 yılında başlamıştır. (kgk.org.tr) 2021 yılından itibaren SPK'ya bağlı halka açık işletmeler sürdürülebilirlik raporlarını SPK'nın yayımladığı “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”ne göre düzenlemektedir.

Uluslararası sürdürülebilirlik raporlamasında küresel raporlama girişiminin belirlediği ilkeler kullanılmaktadır. Yaygın olarak kullanılan Küresel Raporlama Girişimi (GRI) çerçevelerinin son versiyonudur. Çerçevede işletmelerin çevresel, sosyal ve ekonomik performansına ilişkin ilke ve göstergeler belirlenmektedir. Raporlanacak bilgilerin belirlenmesinde “*öncelikli konular*” kıstası getirmiştir. Bu yaklaşım ile şirketler faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik performansının etkilerinin tamamını değil, sadece kendi hedefleri ve toplum üzerindeki etkileri bakımından en kritik olanlarını raporlar. Böylece yatırımcıların kolayca değerlendirebileceği raporlar ortaya çıkmış olur.([bkz.Sultanoğlu,s102](#))

Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında benimsenen GRI ilkelerin amacı “Rapor hazırlayanların anlamlı ve kuruluşun sürdürülebilirlikle ilgili en kritik konuları hakkında değerli bilgiler içeren raporlar hazırlamalarına yardımcı olmak ve sürdürülebilirlik raporlamasını standart uygulama haline getirmek” olarak açıklanabilir.(**GRI**)

Sürdürülebilirlik Raporu, ilk olarak Küresel Raporlama Girişimi'nin (Global Reporting Initiative – GRI) 2013 yılı Mayıs ayında yayınladığı G4-Sürdürülebilirlik Raporlama İlkelerine göre hazırlanıyordu. Ağustos 2016'da GRI, yeni GRI Standartları Rehberi'ni yayınlamıştır. 2018 yılı Temmuz ayından itibaren sürdürülebilirlik raporu hazırlayanların bu yeni standartlara uyumu zorunlu hale gelmiştir. Uluslararası Sürdürülebilirlik Raporlama Standart Kurulunun yayınladığı ve 2024 yılında yürürlüğe giren standartlara kadar raporlamada GRI ilkeleri kullanılmıştır. GRI standartlarının içeriklerini aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- GRI 101 Raporlama ilkeleri
- GRI 102 Genel açıklamalar
- GRI 103 Yönetim yaklaşımları
- GRI 200 Ekonomik Bilgiler
- GRI 300 Çevreyle ilgili Bilgiler

- GRI 400 Sosyal Bilgiler

GRI 101 Raporlama İlkeleri: Paydaş kapsayıcılığı, sürdürülebilirlik bağlamı, önemlilik, tam açıklama, denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamanında sunum, tutarlılık, anlaşılabilirlik, güvenilirlik ilkelelerinden oluşmaktadır.

- Paydaş Kapsayıcılığına Yönelik İlke: Kuruluş paydaşlarının kimler olduğu hususunda bilgi vermeli ve bu kişilerin makul beklentilerine ve menfaatlerine ne şekilde yanıt verdiğini açıklamalıdır.
- Sürdürülebilirlik Bağlamına Yönelik İlke: Sürdürülebilirlik Raporu kuruluşun performansını daha kapsamlı olarak sürdürülebilirlik bilgileri bağlamında sunmalıdır.
- Önceliklendirmeye (önemlilik) Yönelik İlke: Raporda, kuruluşun belirgin ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini yansıtan bilgilerle bilgi kullanıcılarının değerlendirme ve kararlarını önemli biçimde etkileyen bilgiler açıklanmalıdır.
- Tam Açıklamaya Yönelik İlke: Rapor öncelikli unsurları ve bunların çerçevelerini; belirgin ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri yansıtmaya ve paydaşların kuruluşun raporlama dönemi dâhilindeki performansını değerlendirebilmelerine yetecek şekilde gerekli bilgileri kapsamalıdır. Eksik bilgi verilmemelidir.
- Dengeye Yönelik İlke: Raporlanacak bilgiler, işletmelerin genel performanslarının makul bir değerlendirmesini yapabilmek amacıyla kuruluş performansının hem olumlu hem de olumsuz yönlerini yansıtmalıdır.
- Karşılaştırılabilirliğe Yönelik İlke: Karşılaştırılabilirliğin sağlanması amacıyla kuruluş bilgileri tutarlı bir şekilde seçilmeli, derlenmeli ve raporlanmalıdır. Raporlanan bilgiler paydaşların kuruluş performansının zaman içinde geçirdiği değişikliklerin analiz edilmesine ve diğer kuruluşlara kıyaslanarak analiz edilmelerini destekleyecek bir biçimde sunulmalıdır.
- Doğruluğa Yönelik İlke: Paydaşların kuruluşların performansını doğru değerlendirebilmeleri için raporlanan bilgilerin doğru ve ayrıntılı olması gerekliliği vurgulanmaktadır.
- Zamanda Sunum ve Tutarlılığa Yönelik İlke: Paydaşların bilinçli kararlar verebilmelerini desteklemek amacıyla kuruluş bilgilerini onların ihtiyaç duyulduğu zamanda sunulmalıdır.
- Netlik (Anlaşılabilirlik)'e Yönelik İlke: Kuruluşun sunduğu bilgiler raporu kullanan paydaşların anlayabileceği ve erişebileceği biçimde sunulmalıdır.
- Güvenilirliğe Yönelik İlke: Kuruluş raporun hazırlanmasında kullanılan bilgi ve süreçleri incelemeye tabi tutulabilecekleri ve bilginin niteliğinin ve önceliklendirme durumunun belirlenebilmesini sağlayacak şekilde toplamalı, kaydetmeli, derlemeli, analiz etmeli ve bildirmelidir.

Genel standart bildirimler (GRI 102-103) ve **özel standart** bildirimlerin (GRI 200,300,400) içerikleri Tablo 3'te gösterildiği gibidir. **İşletmeler bu bilgileri raporlarında açıklayacaklardır.**

Tablo 4: GRI Standartları İçerik Bilgileri

GENEL STANDART BİLDİRİMLER			
GRI 102-103	Strateji ve Analiz,	Paydaş Katılımı	Etik ve Dürüstlük
	Kurumsal Profil	Rapor Profili	
	Tanımlanan Öncelikli Unsur ve Çerçevesel	Yönetişim	
ÖZEL STANDART BİLDİRİMLER			
GRI 200 EKONOMİK	Ekonomik Performans	Ekonomik Etkiler	Yolsuzlukla Mücadele
	Pazar Durumu	Satın alma Uygulamaları	Rekabet
GRI 300 ÇEVRE	Biyçeşitlilik	Malzemeler	Çevresel Uyum
	Emisyonlar	Enerji	Tedarikçi Çevre Değerlendirilmesi
	Atık	Su	
GRI 400 SOSYAL	İstihdam	Çocuk işçiliği	Tedarikçi sosyal değerlendirmesi
	Eğitim ve Öğretim	Zorla ve zorunlu çalışma	Kamu Politikası
	İş Dünyası / Yönetim ilişkileri	Güvenlik Uygulamaları	Pazarlama
	Fırsat Eşitliği	İnsan Hakları Değerlendirmesi	Müşteri sağlığı ve Güvenliği
	İş sağlığı ve Güvenliği	Yerel Topluluklar	Müşteri Gizliliği
	Ayrımcılığa uğramama	Yerli Halkların Hakları	Sosyoekonomik Uygunluk
	Dernekler		

3.3. Karbon Saydamlık Projesi Raporları (CDP)

Karbon Saydamlık Projesi Kapsamında İklim Değişikliği Raporlaması (Carbon Disclosure Project – CDP); düzenlenen raporlardan bir diğeridir. İklim değişikliği raporlaması, su, ormanlar ve tedarik zinciri konularına ilişkin işletmelerin yapmış olduğu açıklamaları içermektedir. Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project, CDP) çerçevesinde hazırlanan CDP Raporları, dünyada yaygın kullanılan raporlama çerçevesidir. İklim değişikliği, su kullanımı, ormanlara verilen zararlar ve tedarik zincirlerinin neden olabileceği çevresel riskler bu raporlarda yer alan ana başlıklardır.

CDP kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşudur. Temel amacı büyük şirketleri karbondioksit stratejileri, riskleri ve fırsatları gibi konularda bilgilendirmektir.

Karbon Saydamlık Projesi (CDP), bu anlamda işletmelere imkân veren en yaygın çevresel raporlama platformudur. Bu raporlarda temel hedef yatırımcıların bilgilendirilmesi olduğu için onlar adına toplanan bu veriler, CDP raporları ile kamuoyu, iş ve yatırım piyasasına sunulurken karar alıcılarla paylaşılmaktadır.

CDP raporlaması ile işletmelerin önemli çevresel verilerini ölçebileceği, yönetebileceği ve paylaşabileceği bir küresel sistem içerisinde olmalarını sağlamaktadır. Kurumsal yatırımcılar adına şirketlerin çevresel verilerini açıklamaları için çağrıda bulunmaktadır. Şirketlerden toplanan bu veriler CDP'nin geliştirdiği derecelendirme metodolojisine göre derecelendirilerek her yıl CDP analiz raporları hazırlanmaktadır.

Karbon Saydamlık Projesi (CDP), bu anlamda işletmelere imkân veren en yaygın çevresel raporlama platformudur. Yatırımcılar adına toplanan bu veriler, CDP tarafından hazırlanan raporlar yardımıyla kamuoyu, iş ve yatırım piyasasına sunulur. İklim değişikliği, su, ormanlar ve tedarik zinciri konularına ilişkin programlar yürütür ve raporlar yayınlar

3.4 Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi İlerleme Bildirimi Raporu (communication on progress - COP)

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesinde (UNGC-UN Global Compact) ; İnsan Hakları, İş-gücü, Çevre ve yolsuzlukla mücadele olmak üzere on ilke ifade edilmektedir(www.unglobalcompact.org). Bu ilkelerin listesi aşağıda ki tabloda görüldüğü gibidir. Bu ilkelere şirketlerin uyması istenmektedir. Bu ilkelerin bazıları sürdürülebilirlik ve entegre raporlarında da bulunmaktadır.

Tablo 5: BM Küresel İlkeler Sözleşmesi İlerleme Bildirimi Raporu

ALAN	İLKE
İNSAN HAKLARI	İlke 1: İş dünyası, ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve haklara saygı duymalı
	İlke 2: İş dünyası, insan hakları ihlallerinin suç ortağı olmamalı
ÇALIŞMA STANDARTLARI	İlke 3: İş dünyası, çalışanların sendikalaşma ve toplu müzakere özgürlüğünü desteklemeli
	İlke 4: Zorla ve zorunlu işçi çalıştırma uygulamasına son verilmeli.
	İlke 5: Her türlü çocuk işçi çalıştırılmasına son verilmeli
	İlke 6: İşe alım ve işe yerleştirmede ayrımcılığa son verilmeli
ÇEVRE	İlke 7: İş dünyası, çevre sorunlarına karşı ihtiyati yaklaşımları desteklemeli.
	İlke 8: Çevresel sorumluluğu arttıracak her türlü faaliyete ve oluşuma destek vermeli
	İlke 9: Çevre dostu teknolojilerin gelişmesini ve yaygınlaşmasını desteklemeli
YOLSUZLUKLA MÜCADELE	İlke 10: İş dünyası, rüşvet ve haraç dâhil her türlü yolsuzlukla savaşmalı

3.5 Entegre Raporlar

Entegre raporlama; “İşletmenin içinde bulunduğu dış çevre bağlamında sürdürülebilirliği esas alan işletme stratejisi, yönetimi, performansı ve gelecekte beklenenlerinin kısa, orta ve uzun vadede paydaşları ve toplum için değere dönüştürülmesinin kısa ve öz bir iletişimi” (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi - IIRC, 2013) olarak tanımlanmaktadır

Entegre raporlar yoluyla kuruluşlar değer dönüşümleri hakkında açık, kısa, öz ve güvenilir bilgiler vererek hem finansal hem de sürdürülebilirlik verilerini açıklamaktadırlar. Raporlamanın amacı; sermaye öğeleri (finansal sermaye, üretilmiş sermaye, fikri sermaye, insan sermayesi, sosyal ve ilişkisel sermaye, doğal sermaye) için hesap verebilirliği güçlendirmek, finansal sermaye sağlayan paydaşlara sunulan bilgilerin kalitesini artırmak, daha birleşik, bütüncül (holistik) ve etkili bir yaklaşım sunmaktır. Diğer bir ifade ile entegre raporun temel amacı, işletmelere kaynak sağlayan taraflara zaman içinde kuruluşun değer dönüşümünü açıklamaktır. (Sultanoğlu ve Akdoğan,2020)

Entegre raporlar ER Çerçevesine göre hazırlanmakta ve işletmenin, kurumsal yapısı ve dış çevresi, iş modeli, stratejik hedefleri, kurumsal yönetimi ile ilgili bütünsel (Holistic) performansı hakkında kısa, öz ve şeffaf bilgiler içeren raporlardır. 2010 Yılında International Integrated Reporting Council (IIRC) kuruldu.2011 Yılında ise İlk tartışma dokümanı hazırlandı, 2013 Yılı Aralık ayında ise Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi yayınlandı.(**THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf**)

Sürdürülebilirlik raporları ile entegre raporlar arasındaki farkları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür. Genel olarak, sürdürülebilirlik raporları geniş bir paydaş kitlesine hitap eder ve şirketin ekonomik, çevresel ve sosyal konular üzerindeki kurumsal etkileri hakkında bilgi verir. Entegre rapor ise sermaye sağlayan taraflara işletmenin kısa, orta ve uzun vadede nasıl değer oluşturduğunu açıklar. İki rapor arasındaki amaç, hedef kitle ve kapsam açısından temel farklar aşağıdaki tabloda özetlenmektedir. (KGK. Soru ve cevaplarla sürdürülebilirlik raporlaması s 5, kaynak: <https://www.integratedreporting.org/faqs/>, 2023).

Tablo 6: Entegre Rapor ile Sürdürülebilirlik Raporu arasındaki Farklar

	ENTEĞRE RAPOR	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU
AMAÇ AÇISINDAN	Finansal sermaye sağlayan taraflara işletmenin zaman içinde nasıl değer oluşturduğunu ve oluşturacağını açıklamak	İşletmenin daha geniş sosyal ve çevresel etkileri, stratejileri ve hedefleri hakkında bilgi vermek
HEDEF KİTLE	Finansal sermaye sağlayan taraflar ile işletmenin değer oluşturma yeteneğiyle ilgilenen diğer kesimler	Çok çeşitli paydaş grupları
KAPSAM	<ul style="list-style-type: none"> İşletmeye genel bakış ve dış çevre Yönetim İş modeli Risk ve fırsatlar Strateji ve kaynak aktarımı Performans Görünüm Hazırlama ve sunum esasları 	Aşağıdaki performans alanlarındaki önemli etkiler: <ul style="list-style-type: none"> Yönetişim Çevresel Sosyal konular İşgücü uygulamaları, insan hakları ve daha geniş sosyal etkiler dâhil

Kaynak: <https://www.integratedreporting.org/faqs/>,

Entegre raporların hazırlanması ve sunulmasında IIRC çerçevesindeki esaslar kullanılmaktadır. Bunlar temel kavramlar, kılavuz ilkeleri ve içerik öğelerinden oluşmaktadır Entegre rapor hazırlanmasındaki ilkeler Tablo 6’da özet olarak gösterilmiştir.

Tablo 6: Entegre Raporlama Çerçevesi

Temel Kavramlar	Kılavuz ilkeleri	İçerik Öğeleri
-Kuruluş ve diğerleri için değer yaratma	-Stratejik odak ve geleceğe yönelim	-Kurumsal genel görünüm ve dış çevre
-Sermaye öğeleri	-Bilgiler arası bağlantı	-Kurumsal yönetim
-Değer yaratma süreci	-Paydaşlarla ilişkiler	-İş modeli
	-Önemlilik	-Riskler ve fırsatlar
	-Kısa ve öz olma	-Strateji ve kaynak aktarımı
	-Güvenilirlik ve tam olma	-Performans
	-Tutarlılık	-Genel görünüş
	-Karşılaştırılabilirlik	-Hazırlık ve sunum temeli

Çerçeve entegre raporun hazırlanmasında temel olarak kullanan ve raporun içeriği hakkında bilgi veren “Kılavuz İlkeler” den ve birbiriyle bağlantılı “İçerik Öğeleri”nden oluşmaktadır. Çerçevede kural bazlı değil İLKE bazlı bir yaklaşım benimsenmektedir. Bunun nedeni, kuruluşların belirli İLKELERİ gözetecek kendi yapılarına uygun bir raporlama yöntemini seçmelerini sağlamaktır.

3.6 Yönetimin Değerlendirmeleri Raporu

Yönetimin Değerlendirmeleri raporu, bir işletmenin finansal tablolarını tamamlayan bir rapor olarak tanımlanmaktadır. İşletmenin finansal performansı ve finansal durumunu etkileyen faktörlere ilişkin yönetimin öngörülerini yansıtır. Bu faktörler işletmenin gelecekte değer yaratma ve nakit akışı sağlama yeteneğini gösterir. Buna göre, Yönetimin Değerlendirmelerinin amacı, yatırımcı ve kreditorlerin işletmenin finansal tablolarda raporlanan finansal performansı ve finansal durumunu anlamalarını sağlayacak ve uzun vadede dâhil olmak üzere tüm dönemlerde işletmenin değer yaratma ve nakit akışları hakkında bilgi sunmaktır. Bu amaç kapsamında, Yönetimin Değerlendirmeleri, finansal tablolarda sunulan bilgiden daha fazla tartışma, analiz, ileriye yönelik bilgi ve sürdürülebilirlik bilgisi (finansal olmayan bilgiyi) içerir (Taslak Metin, 3.6). Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), tarafından 2010 yılında yayımlanan “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Uygulama Açıklaması 1 Yönetimin Değerlendirmeleri”ni (IFRS Practice Statement 1 Management Commentary) daha sonra yetersiz olduğu yapılan açıklamaların finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçlarına yanıt vermediği gerekçeleri ile değiştirilerek IASB, Mayıs 2021’de “Yönetimin Değerlendirmeleri” (Exposure Draft Management Commentary) başlıklı yeni bir Taslak Metni yayınlamıştır Bu metinde açıklanacak bilgiler eski metine göre revize edilmiş ve daha çok bilgi açıklanması talep edilmiştir. Yönetimin değerlendirme raporu; işletmenin finansal performansı ve finansal durumunu etkilemiş faktörler ve işletmenin ileride değer

yaratma ve nakit akışı üretme kabiliyetini etkileyebilecek faktörler hakkında yönetimin görüşlerini ortaya koyar. İşletmenin iş modeli; yani işletme nasıl değer yaratmakta ve nakit akışı üretebilmektedir; yararlanmayı tercih ettiği fırsatlar da dâhil olmak üzere yönetimin bu iş modelini sürdürmek ve daha da geliştirmek için benimsediği stratejiler nelerdir; İş ve stratejinin dayandığı kaynak ve ilişkiler, işletmenin finansal tablolarında varlık olarak muhasebeleştirilmeyen kaynaklar da dâhil; iş modeli, strateji, kaynaklar veya ilişkileri bozabilecek riskler; riskleri etkileyebilecek veya etkilemiş dış ortamdaki etken ve eğilimler ve İşletmenin finansal performansı ve finansal durumu bu kapsamda finansal performans ve durumun diğer içerik alanları için ele alınabilecek konulardan nasıl etkilenebileceği ve etkilenmiş olabileceği bu raporda yönetici tarafından değerlendirilir.

Özetle, Yönetimin Değerlendirmelerinde, aşağıdaki altı konuyu kapsayan bilgilerin açıklanması önerilmektedir: **(Sultanoglu, Özerhan, Akdoğan ve Öztürk) s 19-21)**

- (1) İşletmenin nasıl değer yarattığı ve nakit akışı sağladığına ilişkin **iş modeli**;
- (2) Yönetimin bu iş modelini sürdürme ve geliştirme **stratejisi**;
- (3) İşletmenin finansal tablolarında varlık olarak muhasebeleştirilmeyenler de dâhil olmak üzere, iş modeli ve stratejisine bağlı **kaynaklar ve paydaşlarla ilişkileri**;
- (4) İşletmenin iş modeli, stratejisi, kaynaklar veya ilişkilerini tehdit edebilecek **riskler**;
- (5) İşletmenin iş modeli, stratejisi, kaynaklar, ilişkiler veya riskleri etkileyen ya da etkileyebilecek olan **dış çevredeki faktörler ve eğilimler** ve
- (6) Tartışılan konuların **işletmenin finansal performansı ve finansal durumunu nasıl etkilediği veya gelecekteki olası etkileri**

4. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BİLGİLERİNİN RAPORLANMASINDA TEK RAPORLAMA ÇERÇEVESİNE DUYULAN İHTİYAÇ VE RAPORLAMADAKİ SON GELİŞMELER

Yukarıdaki finansal raporlama çerçevelerinden de görüldüğü üzere uygulamada birçok raporlama çerçevesinin olması ve uygulamaların birçok ülkede gönüllülük esasına göre yapılması, finansal olmayan bilgilerin raporlamasında karmaşaya yol açmakta, bilgi kirliliğine neden olmakta ve ihtiyaca uygun ve gerçeğe uygun sunumun yapılmasını da önleyerek uluslararası hatta ülke bazında karşılaştırılabilir bilgi sunumunu engellemektedir.

Gerek sürdürülebilirlik raporu gerekse entegre rapor ve diğer raporları düzenleyen işletmelerde sunulan bilgilerin kapsamı, sunuş biçimi, sayfa sayısında büyük farklılıklar görülmektedir. Bazı işletmeler görsellerle sunumu tercih ederken bazıları metin içinde sunmayı tercih etmiştir. Bazı şirketler raporlarını 200- 300 sayfa içinde sunarken bazıları ise 600-700 sayfa içinde sunmuştur. Bazı şirketler her raporlama çerçevesi için ayrı raporlar düzenlemiştir. Bir şirketin hem sürdürülebilirlik raporu, hem Kurumsal Yönetim ilkelerine Uyum Raporu, hem Entegre rapor hem Karbon salınım raporlamalarını ayrı ayrı düzenlediğini görebiliriz. Aynı şekilde sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketlerin farklı raporlama çerçevesi kullandığı da görülmektedir.

2021 yılında Türkiye’den araştırmaya katılan ve sürdürülebilirlik raporlaması yapan 44 şirketin; (**Kaynak: IFAC, The State of Play: Sustainability Disclosure & Assurance, 2023**)

- %82’sinin Küresel Raporlama Girişimi (GRI) Standartlarını,
- %50’sinin Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB) Standartlarını,
- %84’ünün Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini (SDG),
- %59’unun İklimle İlgili Finansal Açıklamalar Görev Gücü (TCFD) Tavsiyelerini ve
- %80’inin ise birden fazla raporlama çerçevesini kullandığı görülmüştür.

Sürdürülebilirlik açıklamalarının hangi raporlarda yapıldığı incelendiğinde, 2021 yılında Türkiye’den araştırmaya katılan ve sürdürülebilirlik raporlaması yapan 44 şirketin; (**Kaynak: IFAC, The State of Play: Sustainability Disclosure & Assurance, 2023**)

- %22’sinin faaliyet raporunda,
- %30’unun sürdürülebilirlik raporunda,
- %36’sinin ise entegre raporda

sürdürülebilirlik açıklamalarına yer verdiği, %12’sinin ise sürdürülebilirlik açıklaması yapmadığı görülmektedir. O halde raporlamada standarda gidilirken hangi bilgilerin hangi boyutta ve nerede raporlanacağını belirlemek gerekir. Diğer bir husus da sürdürülebilirlik raporlarının finansal tabloların bir parçası olarak mı sunulacağı yoksa ayrı bir rapor olarak mı sunulacağı hususudur. Günümüzde bu konuda çalışmalar yapılmaktadır.

- Finansal olmayan bilgilerin raporlanmasında yapılan güncel çalışmalar

Yukarıda açıklandığı üzere sürdürülebilirlik bilgilerinin (finansal olmayan bilgilerin) raporlanmasına yönelik birçok çerçeve ve standart bulunmaktadır. Bunları yayımlayan öne çıkan kurumları daha önce de açıklandığı üzere aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative ,
- GRI), Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Framework – IIRC),
- İklim Beyanları Standartları Kurulu (Climate Disclosure Standards Board),
- (CDSB), İklimle İlişkili Finansal Açıklamalar Görev Gücü’nün tavsiyeleri (TCFD),
- Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project – (CDP),
- Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB)

Gelişmeler (Sultanoğlu 2021 s.46):

- **Kurumsal Raporlama Diyaloğunun (Corporate Reporting Dialogue - CRD) Kuruluşu (2018):** GRI, CDSB, CDP, FASB, IASB ve Uluslararası Standardizasyon Örgütünü CRD'yi kurarak “**Daha İyi Uyum Projesini**” (Better Alignment Project) başlattı

- IIRC ve SASB kurumsal raporlama anlayışını yaygınlaştırmak amacıyla birleşerek Değer Raporlama Vakfını (VRF) kurdu.(2021)

-**Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu'nun Kuruluşu** (International Sustainability Standards Board - ISSB) (2021): Tutarlı ve karşılaştırılabilir küresel sürdürülebilirlik raporlaması standartlarını yayınlamayı hedefleyen, ISSB'nin kurulacağını IFRS Vakfı açıklamış ve daha sonra Değer Raporlama Vakfı, CDP, TCFD, CDSB birleşerek Uluslararası sürdürülebilirlik standartları kurulu kurulmuştur. (ISSB). ISSB'de bu kurumların Konsolidasyonu yapılmıştır.

-**Uluslararası sürdürülebilirlik standartları kurulu (ISSB) sürdürülebilirlik standartlarından IFRS-S1 ve IFRS-S2'yi önce 2021 yılında prototiplerini, 2022 yılında taslaklarını ve 26 Haziran 2023 tarihinde ise standartları yayımlamıştır** IFRS S1, işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili karşılaşılabilecekleri riskleri ve fırsatlarını kısa, orta ve uzun vadede bildirmelerini zorunlu kılmaktadır. Standart hükümleri, işletmelerin, özellikle yatırımcı ve borç verenlerin karar almalarında gereksinim duyacakları bilgileri sunmalarını sağlamak üzere tasarlanmıştır. IFRS S2 ise, iklime ilişkin özel bilgileri açıklamakta ve IFRS S1 ile birlikte kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Raporlayan işletmenin iklimle ilgili maruz kaldığı önemli riskler ve fırsatlara ilişkin bilgileri açıklamasını sağlamak, iklimle ilgili önemli riskler ve fırsatların işletmenin kurumsal değeri üzerindeki etkileri, işletmenin iklimle ilgili önemli riskler ve fırsatları yönetme stratejisi, kaynakların nasıl kullanıldığı (girdiler, faaliyetler, çıktılar ve sonuçları) planlama, iş modeli ve faaliyetlerini iklimle ilgili önemli riskler ve fırsatlara uyumlaştırma yeteneği, gibi hususlar açıklanacaktır.

Sürdürülebilirlik raporlarında;

-**Yönetişim:** İklim değişikliği ile ilgili riskler ve fırsatları yönetmek için kullanılan yöntemler, kontrol mekanizmaları ve prosedürler hakkında açıklamalar

-**Strateji:** İklim değişikliğinin kısa, orta veya uzun vadede, iş modeli, strateji, nakit akışı, finansman erişimi ve sermaye maliyetini etkilemesi beklenen açıklamalar

-**Risk yönetimi:** iklimle ilgili risklerin ve fırsatların belirlenmesi, değerlendirilmesi ve yönetilmesine ilişkin süreçler hakkında açıklamalar

-**Ölçütler ve hedefler:** iklimle ilgili önemli riskler ve fırsatları ölçme ve yönetmede kullanılan ölçütleri ve hedefler hakkında açıklamalar yapılacaktır.

ISSB'nin yeni standartları; büyük ölçüde” Finansal Açıklamalar Görev Gücü'nün (TCFD) tavsiyelerine, GRI ve IIRC ilkelerine, SASB standartlarına, dünya ekonomik forumu metrikleri üzerine inşa edilmiş ve bunları birleştirmektedir. Bu konsolidasyon, şirketlerin hâlihazırda sürdürülebilirlik açıklamalarına yaptıkları yatırımlardan faydalanmalarına yardımcı olurken, sürdürülebilirlik açıklamalarının karma-

şasını azaltmaktadır. Standartlar hazırlanırken; küresel açıklama standartları, uluslararası destek, karar verme açısından yararlı, önemli bilgilerin açıklanması, mevcut girişimleri geliştirmek ve pekiştirmek, mükerrer raporlamayı azaltma, şirketlerin dünya çapında uygun maliyetli bir şekilde iletişim kurmasına yardımcı olma, finansal tablolarla bağlantıları kurması hedeflenmiştir. Standartlar, titiz istişarelerle geliştirilmiş ve daha geniş sürdürülebilirlik raporlaması ile birlikte çalışabilirlik, kapasite geliştirme için ortaklıklar kurulmasını teşvik edici nitelikte hazırlanmıştır.(IFRS-S1-IFRS-S2)

-AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifinin uygulanması: 1 Ocak 2024 tarihinde yürürlüğe giren Direktif, 15 Nisan 2014 tarihinde Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen Avrupa Birliği'nin finansal olmayan verilerin raporlanmasına dair direktifi değiştirmektedir. Yeni Direktif de daha ayrıntılı raporlama gereklilikleri getirilmiş olup, büyük şirketlerin çevreyle, sosyal yapıyla, insan haklarıyla ve yönetimle ilgili daha fazla bilginin sürdürülebilirlik konularında rapor vermesi talep edilmektedir.. Bu raporların bağımsız denetim tarafından onaylanması gerekmektedir. Ayrıca şirket yönetim raporlarının özel bir bölümünde bu bilgilerin yayınlanmasını yönerge zorunlu kılmıştır. Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG), bir dizi Avrupa kurumunun teknik tavsiyesini izleyerek Avrupa standartlarını oluşturmaktan sorumlu olacaktır.

Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin bilgilerin nerede raporlanacağı hususu da günümüzde tartışılan bir konudur. Bu konuda iki görüş bulunmaktadır. Birisi sürdürülebilirlik raporlamasının yönetimin değerlendirmeleri raporunda sunulması ve finansal tabloların bir parçası olması, diğeri ise yönetimin değerlendirmeleri raporunda sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili genel açıklamaların olması ve sürdürülebilirlik raporlamasının ayrı olmasıdır. Avrupa Birliğinin1 Ocak 2024 yılında uygulamaya koyduğu sürdürülebilirlik raporlama yönergesinde raporlamanın yönetim değerlendirmelerinde yapılmasını ve bu raporun da finansal tablolar grubunda kabul edilmesini öngörmüştür.

Sürdürülebilirlik raporlarında ve entegre raporlarda açıklanması istenen hususlarda aslında benzerlik bulunmaktadır. Dolayısıyla tüm bu bilgilerin tek raporda toplanması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için yapılan çalışmalarını da önemlilik kriterleri boyutunda işletmenin önceliklerine göre raporlanması uygun olacaktır.

5. SONUÇ

Şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanması bağlamında; işletme yönetiminin finansal bilgiler yanında sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin de doğru ve güvenilir olarak paydaşların ihtiyacına uygun olarak sunulmasında sorumluluğu bulunmaktadır. İşletme yönetiminin, kurumsal sürdürülebilirliği sağlamak ve uzun vadeli değer yaratmak amacıyla; kurumsal yönetim ilkelerini uygulayarak ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurum faaliyetlerine ve karar süreçlerine uyarlanması ve bu konularda ortaya çıkabilecek riskleri, fırsatları yönetmesi gerekir. Kuruluşlar için sadece dönem net karının artırılması ve bazı finansal göstergelerin olumlu olması yeterli değildir. Aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma hedeflerini gerçekleştirmek üzere gerekli önlemleri almaları ve yapacakları eylemlerle doğaya, çevreye ve insana duyarlı iyi birer kurumsal vatandaş olmaları gereklidir. Sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin raporlanması, finansal rapor kullanıcılarına sunulan bilginin kalitesini artıracak ve kurumsal raporlamaya daha bütüncül ve verimli bir yaklaşım getirecektir. Bu uygulamalar hesap verilebilirlik ve şeffaflığı artırarak

kuruluşların daha iyi yönetilmelerine olanak vererek kuruluşlarda kısa, orta ve uzun vadeli değer yaratılmasını teşvik edecektir.

Sürdürülebilirlik raporlarında sunulan bilgilerin kalitesinden emin olmak için, bu raporların güvenilirliğinin sağlanması gerekir. Bunun için de finansal tablolarla ilgili yapılan bağımsız denetimin yanında finansal olmayan veya geleceğe yönelik finansal bilgilerle ilgili güvence denetiminin yapılması ve bu konudaki denetim standartlarının geliştirilmesi gerekir. IFAC Bu konuda çalışmalarını sürdürmektedir. 5000 nolu güvence standardı bu amaçla hazırlanmakta olup taslağın bu dönemde yayımlanması beklenmektedir.

Finansal olmayan bilgilerin raporlama standartlarındaki fazlalık ve sunum farklılıklarından kaynaklanan karmaşanın neden olduğu raporların karşılaştırılmayışının önlenmesi için son yıllarda yapılan çalışmalarla standart belirleyici kuruluşların bir araya gelerek tek raporlamaya geçilmesi arzusu ve zorunlu hale gelmesi hususu uluslararası sürdürülebilirlik raporlaması uygulamaları açısından kayda değer önemli gelişmelerdir.

Ülkemizde, Sürdürülebilirlik bilgilerinin raporlanması,,halka açık işletmelerde gönüllülük esasına göre yapılmakta ve SPK'nın yayımladığı "Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi" ilkelerine göre 2021 yılından itibaren uygulanmaktadır. KGK'nun Aralık 2023 de yayımladığı ve 2024 yılında uygulamaya giren uluslararası sürdürülebilirlik raporlama standartları-S1 ve S-2 ülkemizde de bu raporlamanın kademel olarak denetim kapsamında olan firmalarda zorunlu olarak uygulamaya başlanması ve KGK düzenlemelerinin uluslararası uygulamalarla paralel yürütülmesi ülkemizde de bu raporlamada tekdüzeni sağlayacak ve ihtiyaca uygun ve gerçeğe uygun denetlenmiş bilgilerin sunulmasını gerçekleştirecektir. Diğer taraftan, Avrupa Birliği'nin yayımladığı ve 2024 yılında bazı şirketler için zorunlu olarak uygulamaya giren sürdürülebilirlik raporlama esasları da Avrupa Birliği ülkeleri ile ticari faaliyette bulunan Türkiye'deki hasılat ve aktif büyüklüğü açısından bazı büyüklükteki firmaları da etkileyecektir. Birleşmiş Milletlerin öngördüğü sürdürülebilir kalkınma amaçlarının ne ölçüde kuruluşlarda uygulandığının da bilinmesi paydaşlar açısından önem taşımaktadır. Bu bilgiler sürdürülebilirlik raporlarından temin edilebilecektir .Bu yönüyle de bağımsız denetiminden geçmiş faydalı bilgiler sunan sürdürülebilirlik raporlarına olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.

KAYNAKÇA

Aras, G. ve G. U. Sarioğlu. 2015. “Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama”, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, Yayın No: T/2015, İstanbul

-Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Kyoto Protokolü, http://www.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/kyoto_protokol.pdf

www. The-international-IR-framework-2-1.pdf www.globalreporting.org

CDSB Framework for Reporting Environmental and Climate Change Information, January 2022

(www.cdsb.net/framework)

Sultanoğlu B ve Akdoğan, N.2020. “IIRC Çerçevesi Kapsamında Entegre Raporlardaki İçerik Öğelerinin Türkiye ve Uluslararası Karşılaştırması ve Entegre Raporların Düzenlenmesinde Sürdürülebilirlik Raporlarındaki Bilgilerin Kullanımı” Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,MÖDAV16.Uluslararası Muhasebe Konferansı özel sayısı,20-46

Sultanoğlu B, Özerhan Yıldız, Akdoğan Nalan; Öztürk Can “Finansal olmayan bilginin raporlamasındaki son Düzenlemeler –sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin Açıklanmasına ilişkin genel ilkeler prototipi ve yönetimin Değerlendirmeleri taslağının incelenmesi” Finansal olmayan bilgilerin raporlanmasında değişiklikler ve güncel konular, editörler Akdoğan, Nalan; Doğan; Umut Deniz; Alp, Sezgin Özge. Gazi kitapevi 2022

Sultanoğlu B ve Özerhan Y. 2020 .”İklim Değişikliği Raporlaması: Türkiye’deki işletmelerin gönüllü Karbon Saydamlık Projesi (CDP) Açıklamaları, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,MÖDAV16.Uluslararası Muhasebe Konferansı özel sayısı,2020,s.176-194

Sultanoğlu B, Finansal Olmayan Bilginin Raporlama Standartları ve Çerçeveleri, Sürdürülebilirlik Raporlamasında Son Durum, Gazi kitapevi 2021.

Sürdürülebilirlik Rehberi,2020

IFAC, The State of Play: Sustainability Disclosure & Assurance, 2023

IR 2021

KGK. Soru ve Cevaplarla Sürdürülebilirlik Raporlaması

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve, Muhasebe Standartları KGK

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi - IIRC,

<https://www.integratedreporting.org/faqs/>,

www.unglobalcompact.org

KGK sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (www.KGK.Org.tr)

SPK Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi 2021

Avrupa Birliği Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi EU 2022/2464

